

MUNI

Semináře HIAb03 Dějiny pravěku

Mgr. Markéta Havlíková
Mgr. David Hons

-
- 1. docházka – možnost jedné absence
  - 2. zkouška (otázky budou poskytnuty po skončení seminářů)

Témata

- Starší doba kamenná (paleolit)
- Mladší doba kamenná (neolit/eneolit)
- Doba bronzová
- Doba římská

- *Metodika a hmotná kultura*

STARŠÍ DOBA KAMENNÁ

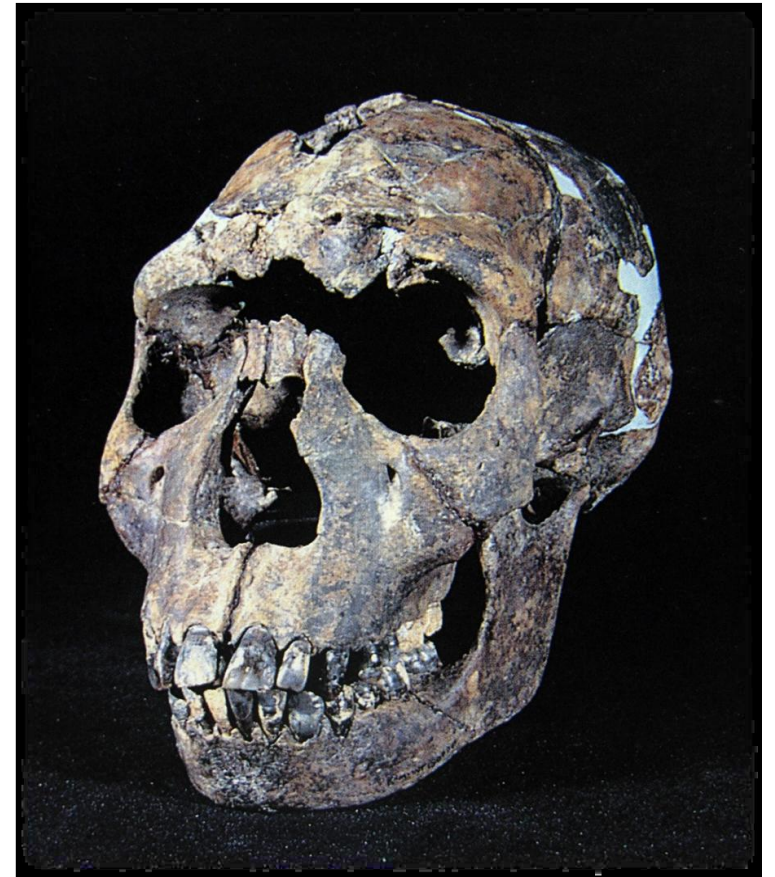
Semináře k HIAb03 Dějiny pravěku

MUNI

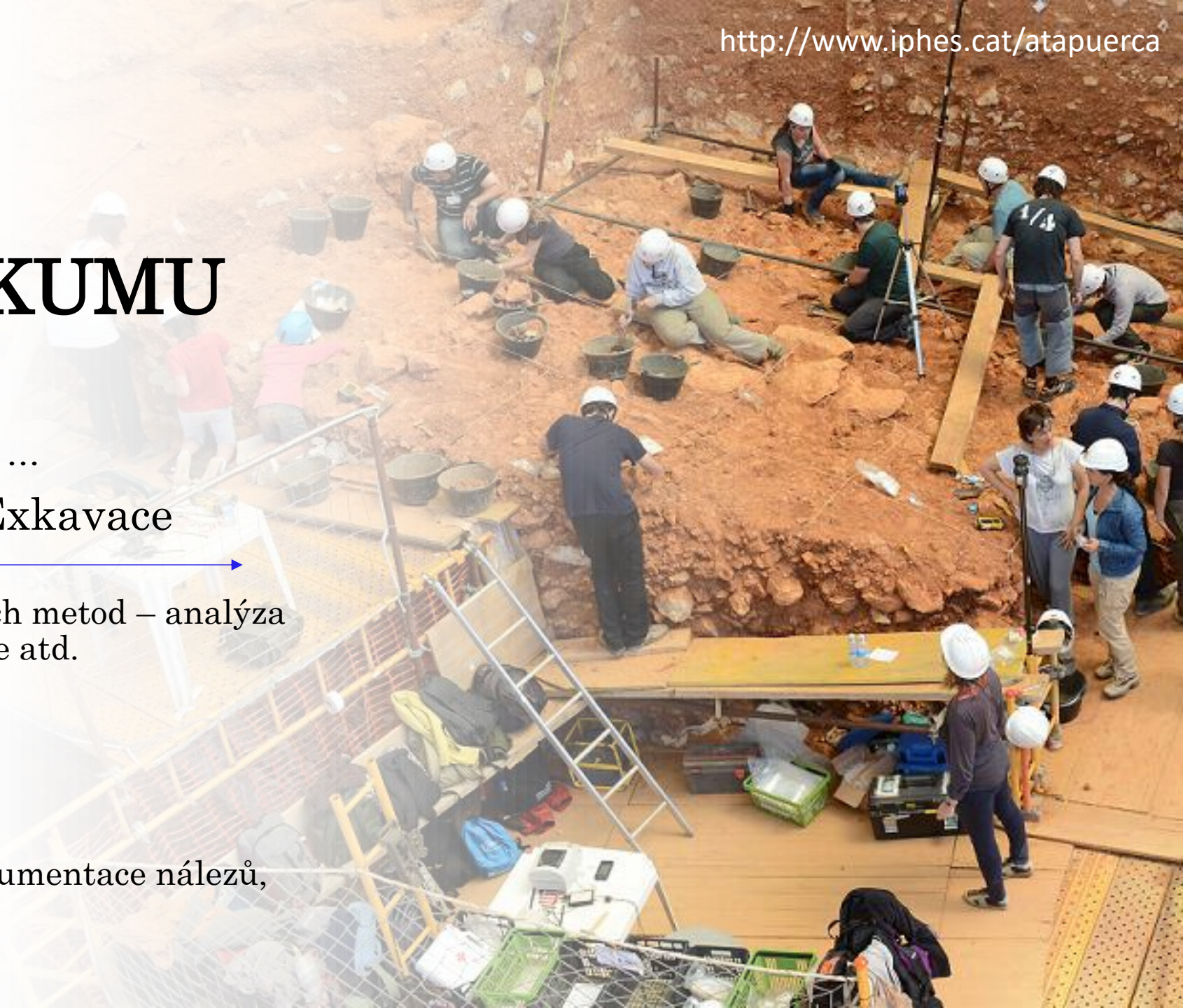
ROZDĚLENÍ STARŠÍ DOBY KAMENNÉ

- **starší paleolit:** 4-2 miliony let př.n.l. zhruba do 250 000 let př.n.l.
  - Homo Habilis, Homo Erectus
- **střední paleolit:** 250 000-40 000 let př.n.l.
  - Homo Sapiens Neandertalensis
- **mladší paleolit:** 40 000-11 000 let př.n.l.
  - Homo Sapiens Sapiens
- **pozdní paleolit:** 11 000-8000 let př. n. l.

METODY VÝZKUMU

- Prospekce
  - Povrchové sběry, vzorkování ...
- Destruktivní výzkum - Exkavace
  - terénní výzkum/odkryv →
  - Využití mimo archeologických metod – analýza makrozbytků, archeozoologie atd.
- Nedestruktivní výzkum
  - 3D scanner
- Zpracování
  - Kresebná a fotografická dokumentace nálezů, traseologie a další analýzy

POVRCHOVÉ SBĚRY

- základní metoda paleolitické prospekce
- metodologie – několik typů sběrů
- chození v pravidelných rozestupech
- využití GPS
  - zaznamenání trasy, zaznamenání místa nálezu
- detekce nových lokalit

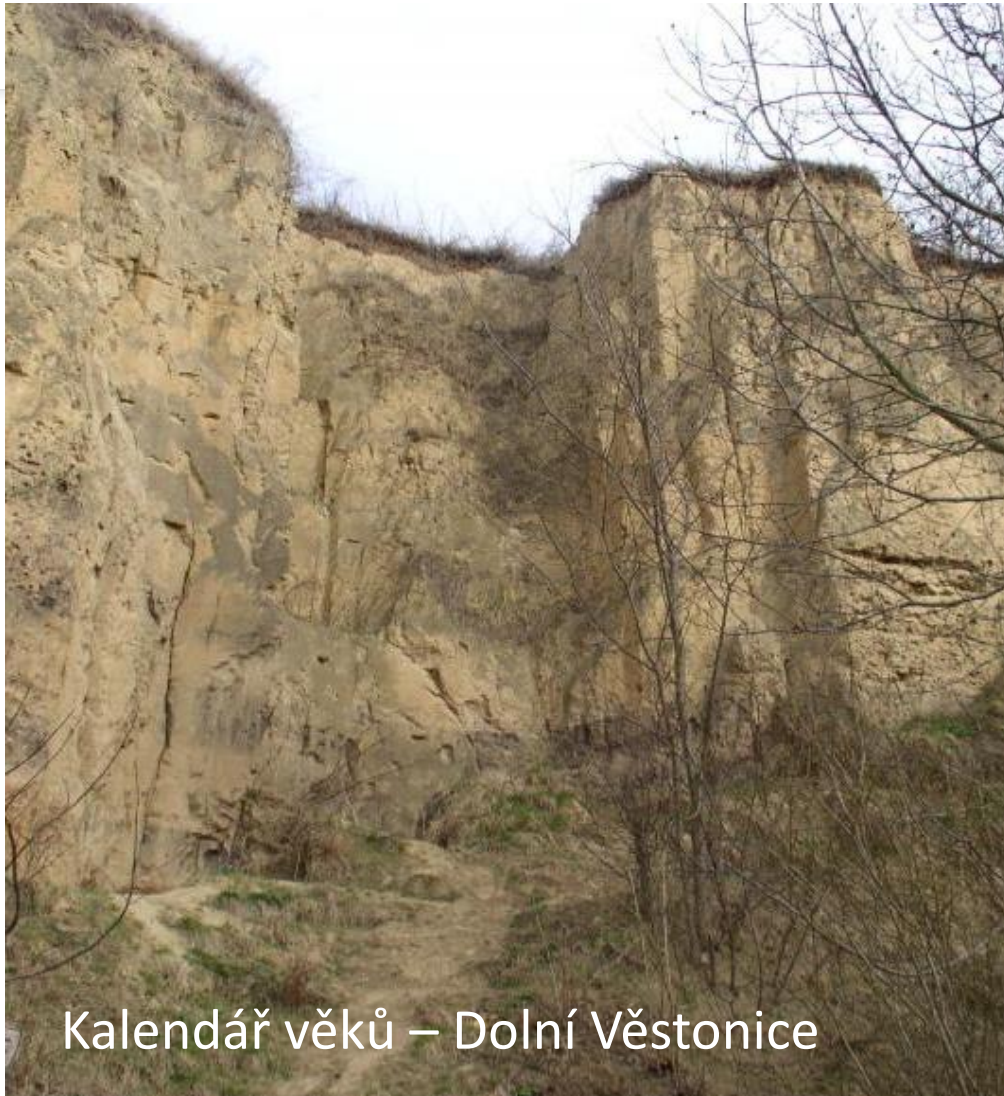

EXKAVACE

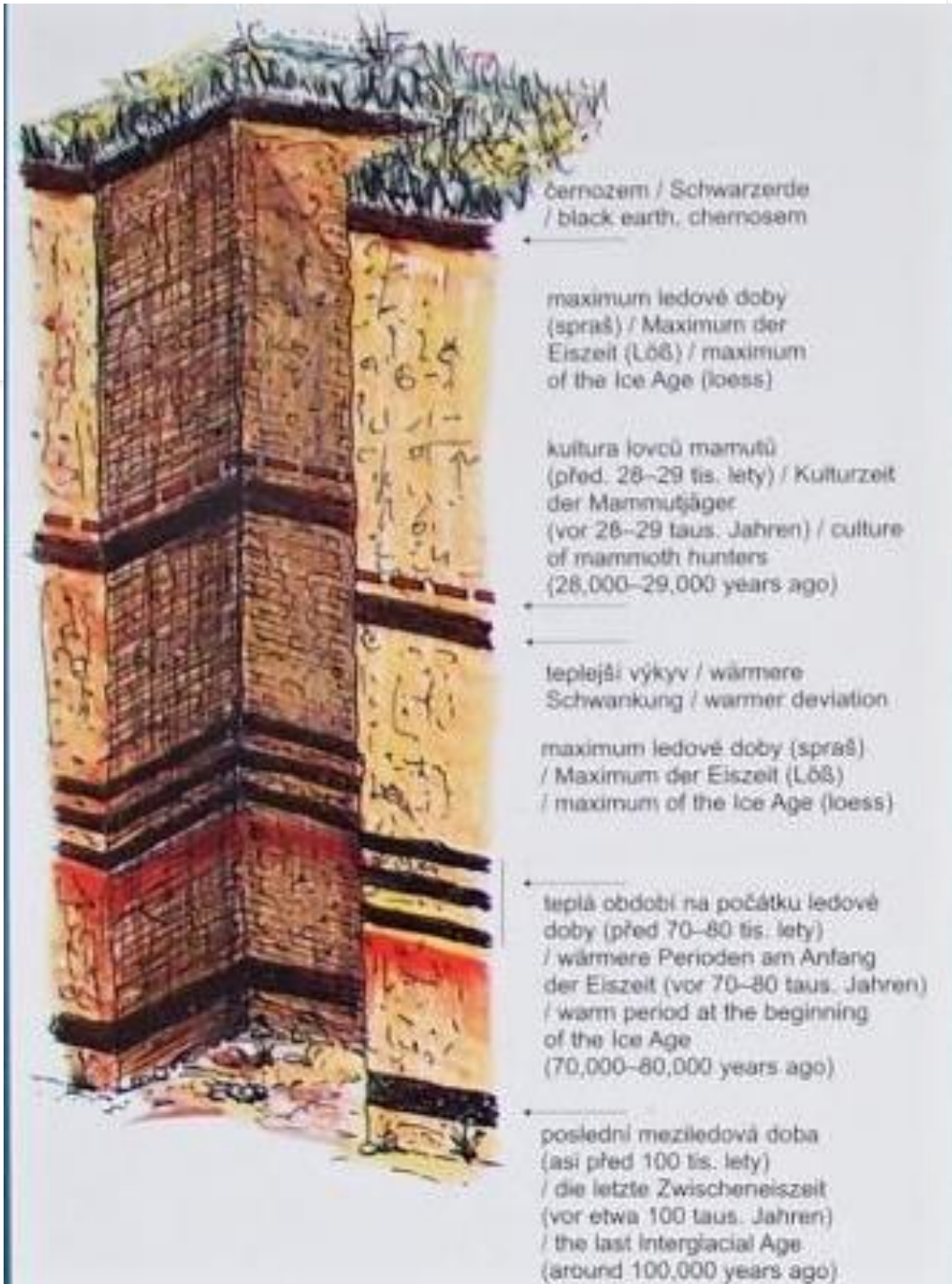
- Postupný odkryv škrabkou 50x50 cm
- Otevřený výzkum
- Výzkum jeskyň
- Využití přírodovědných metod

GEOLOGIE

Kalendář věků – Dolní Věstonice

ARCHEOBOTANIKA

- Vyhledávání, separace a vyhodnocení rostlinných makrozbytků
- Semena rostlin nebo části plodů, ale i jehličí, pupeny, plevy obilnin, zbytky slámy
- Poznání místní tehdejší krajiny
- Prostorová analýza makrozbytků
- Odebírání vzorků do plastových pytlů
- Plavení pro separaci makrozbytků

„Lesostep během mírnějšího výkyvu ledové doby. Vyobrazená zrnka pylu, který se dochoval ve vrstvách z Dolních Věstonic, náležejí lísce, jalovci, olši, borovici, stolítku, pelyňku, travám a vodním řasám. Vrstvy ovšem poskytly i pyl a zuhelnatělé dřevo dalších stromů – smrku, modřínu a vzácně i klimaticky náročnějšího dubu, buku a tisu.“

Jiří Svoboda: DOLNÍ VĚSTONICE – PAVLOV.
Místo: jižní Morava, Čas: 30 tisíc let

ARCHEOZOOLOGIE

- zvířecí pozůstatky v archeologických situacích
- kosti, zuby, rohovina, schránky měkkýšů apod.
- cenné informace o výživě člověka
- studium kosterního materiálu, DNA, stopových prvků nebo stabilních izotopů obsažených v kostech či zubech.

Milovice I, výzkum 1987.
Skládka mamutích kostí se
rozkládala na svahu pod
sídlíštěm. (Svoboda, J.)

Dolní Věstonice II,
výzkum 1987. Skládka
mamutích kostí (Svoboda,
J.)

NEDESTRUKTIVNÍ VÝZKUM

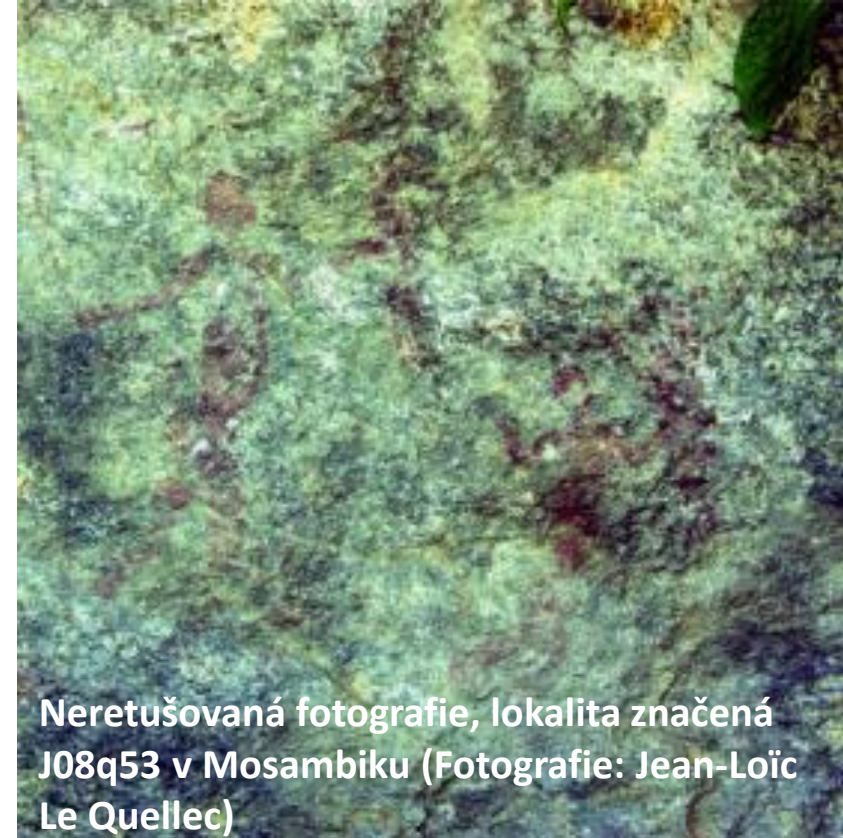
- Výzkum bez zásahu a bez zničení archeologické situace
- Výzkum např. skalních rytin a maleb
- 3D, dokumentace světlem, infračervené světlo, kresebná dokumentace ...

Stejná fotografie zobrazena černobíle

Stejná fotografie zpracovaná programem DStretch® s maticí YRD

Neretušovaná fotografie, lokalita značená J08q53 v Mosambiku (Fotografie: Jean-Loïc Le Quellec)

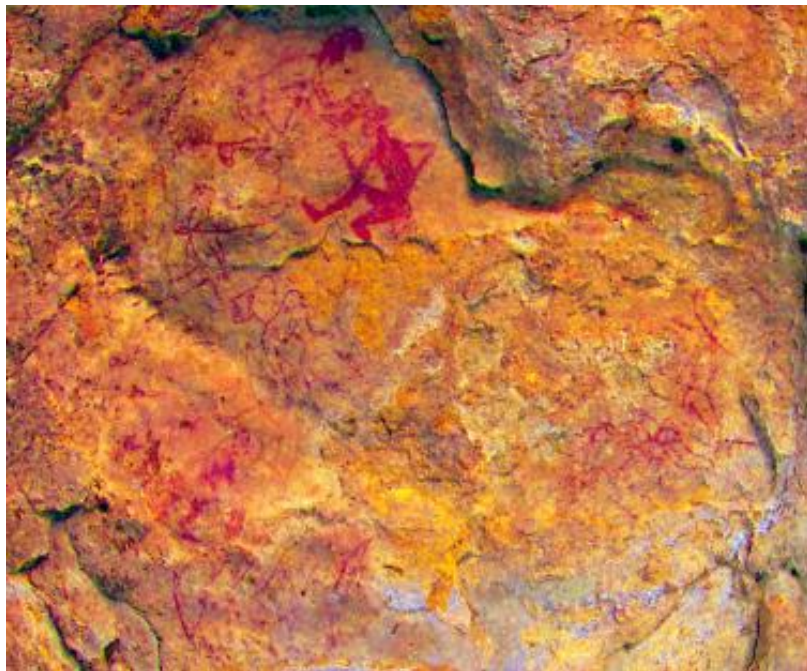
SKALNÍ UMĚNÍ

s potlačenými všemi barvami kromě červené

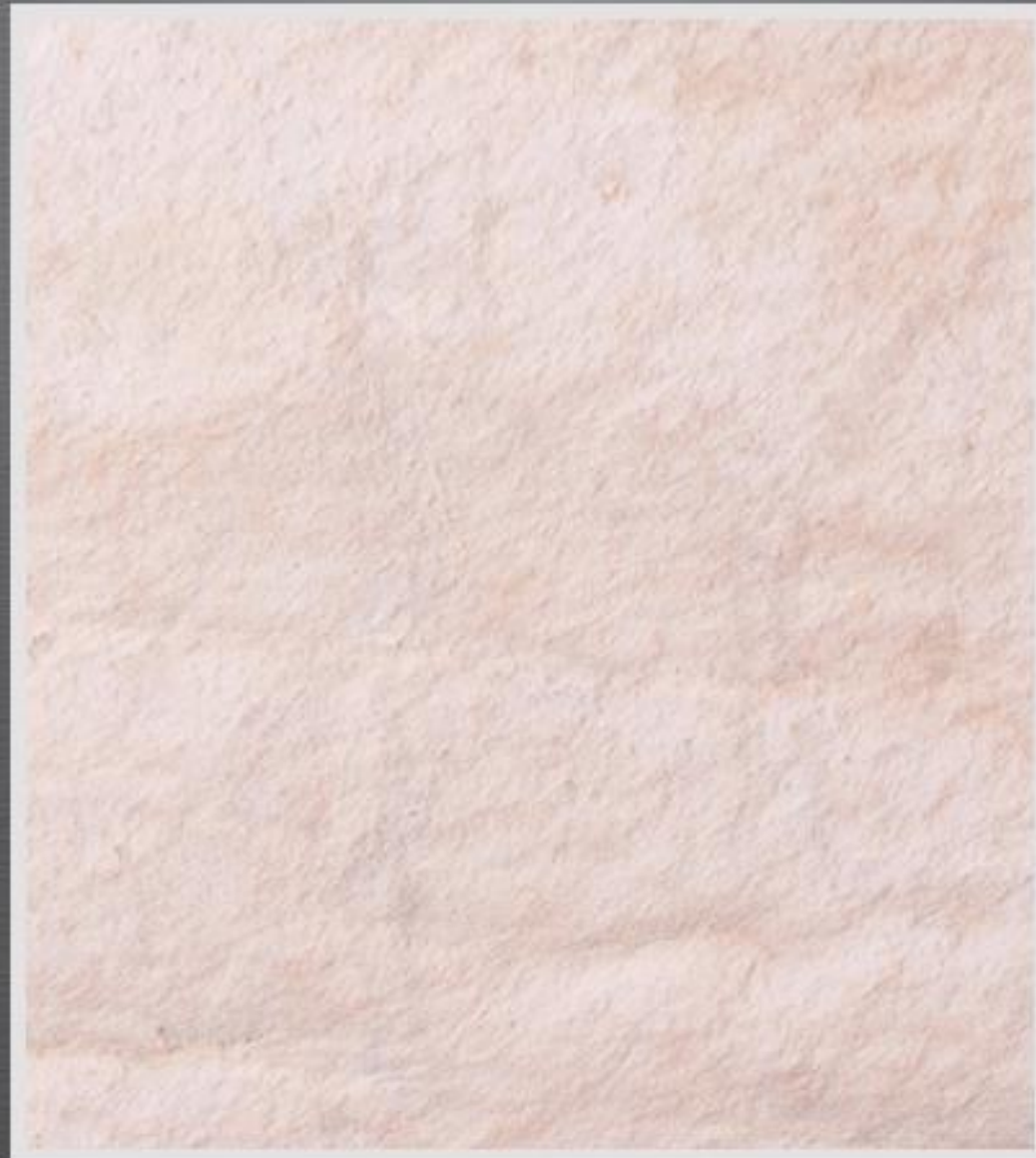

RESULTS OF THE TRACING EVALUATION

LASCAUX

- JZ Francie
- Objeveno roku 1940

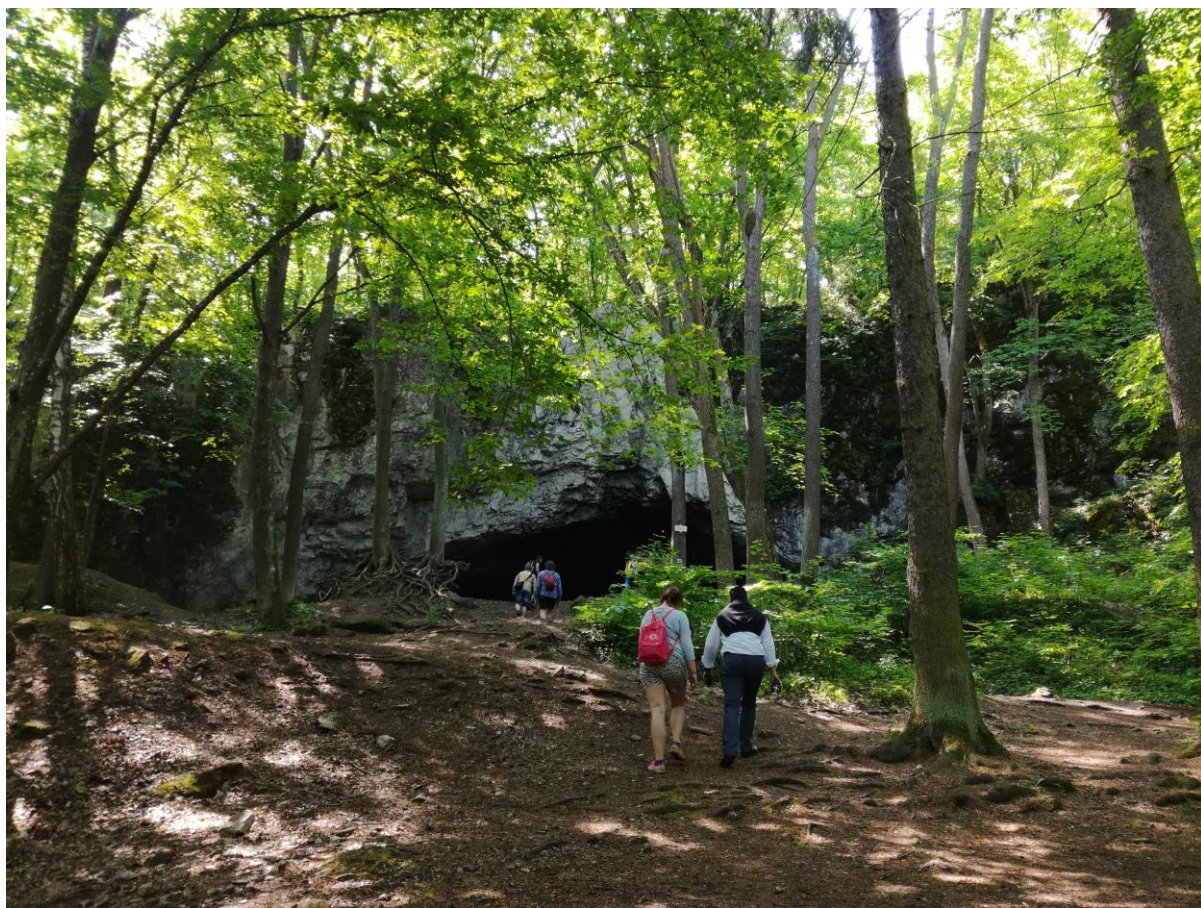
ALTAMIRA

- S Španělsko
- Objeveno roku 1868

MORAVSKÝ KRAS

PEKÁRNA

MORAVSKÝ KRAS

KŮLNA

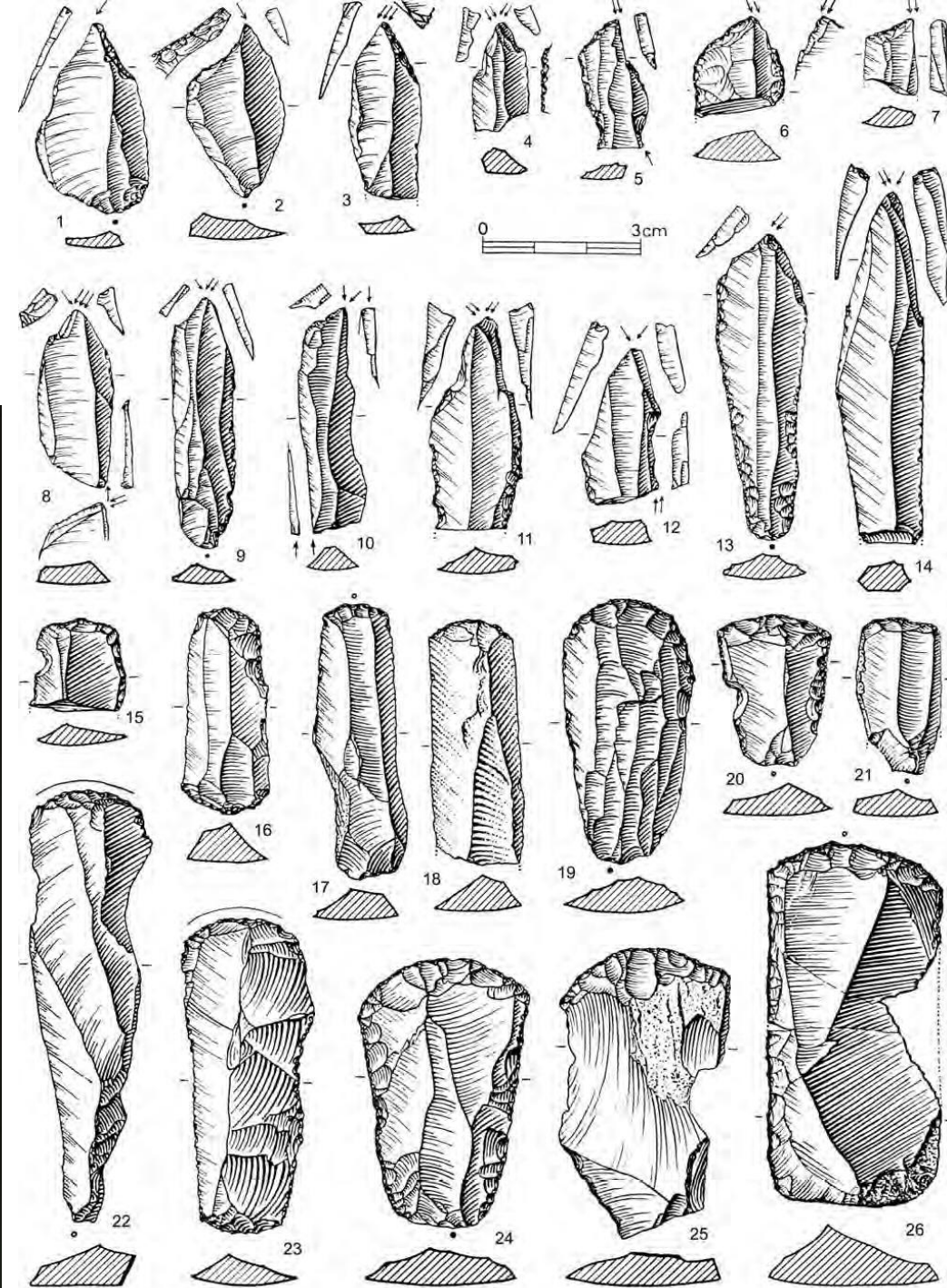

HMOTNÁ KULTURA

- antropomorfní plastiky
- Věstonická venuše, Willendorfská venuše ...
- Sošky z mamutoviny

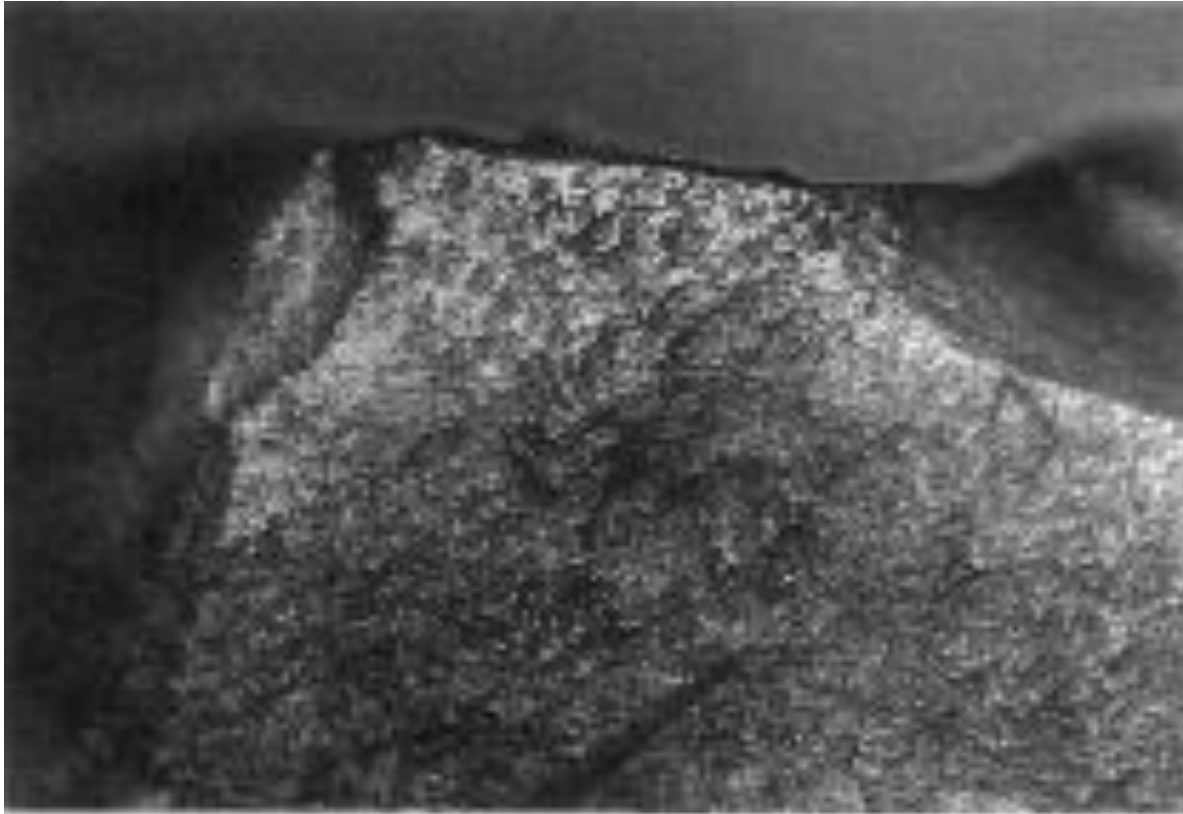

- Kamenné nástroje – tzv. štípaná industrie

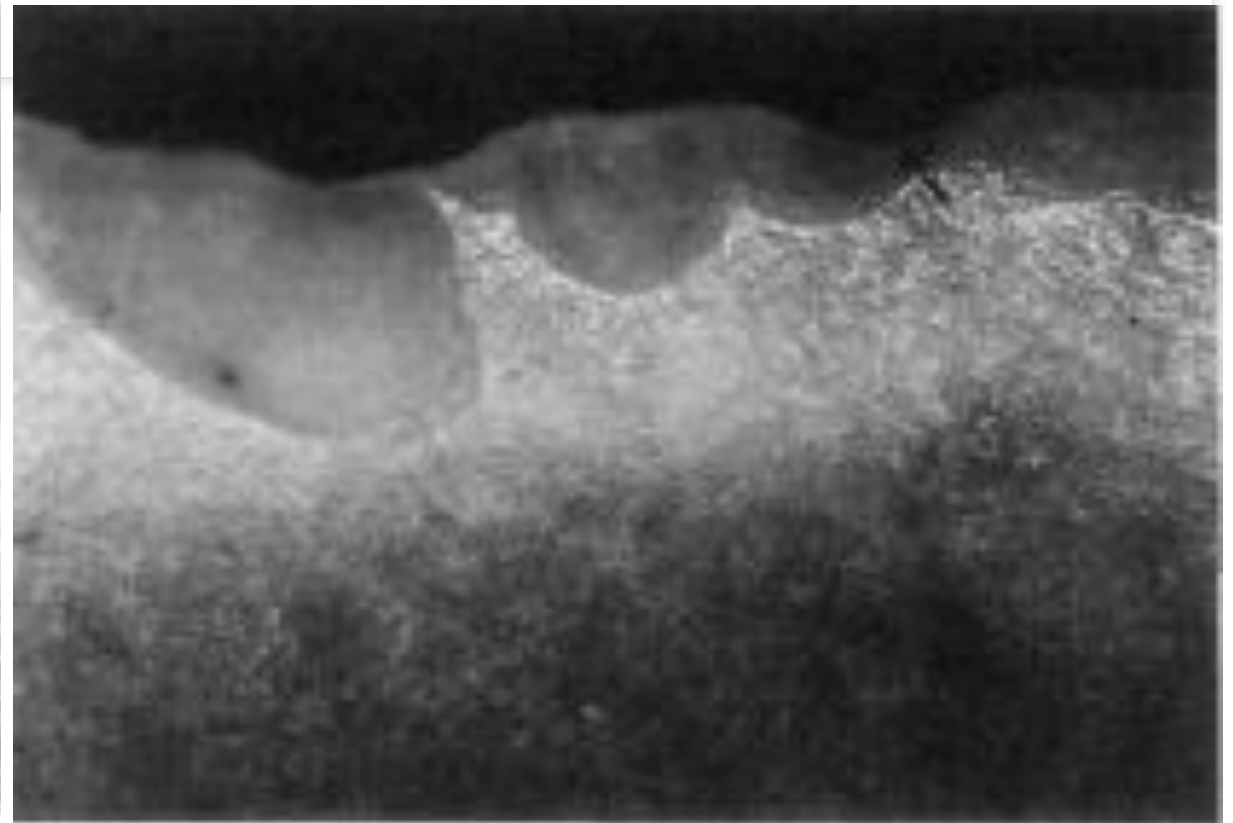

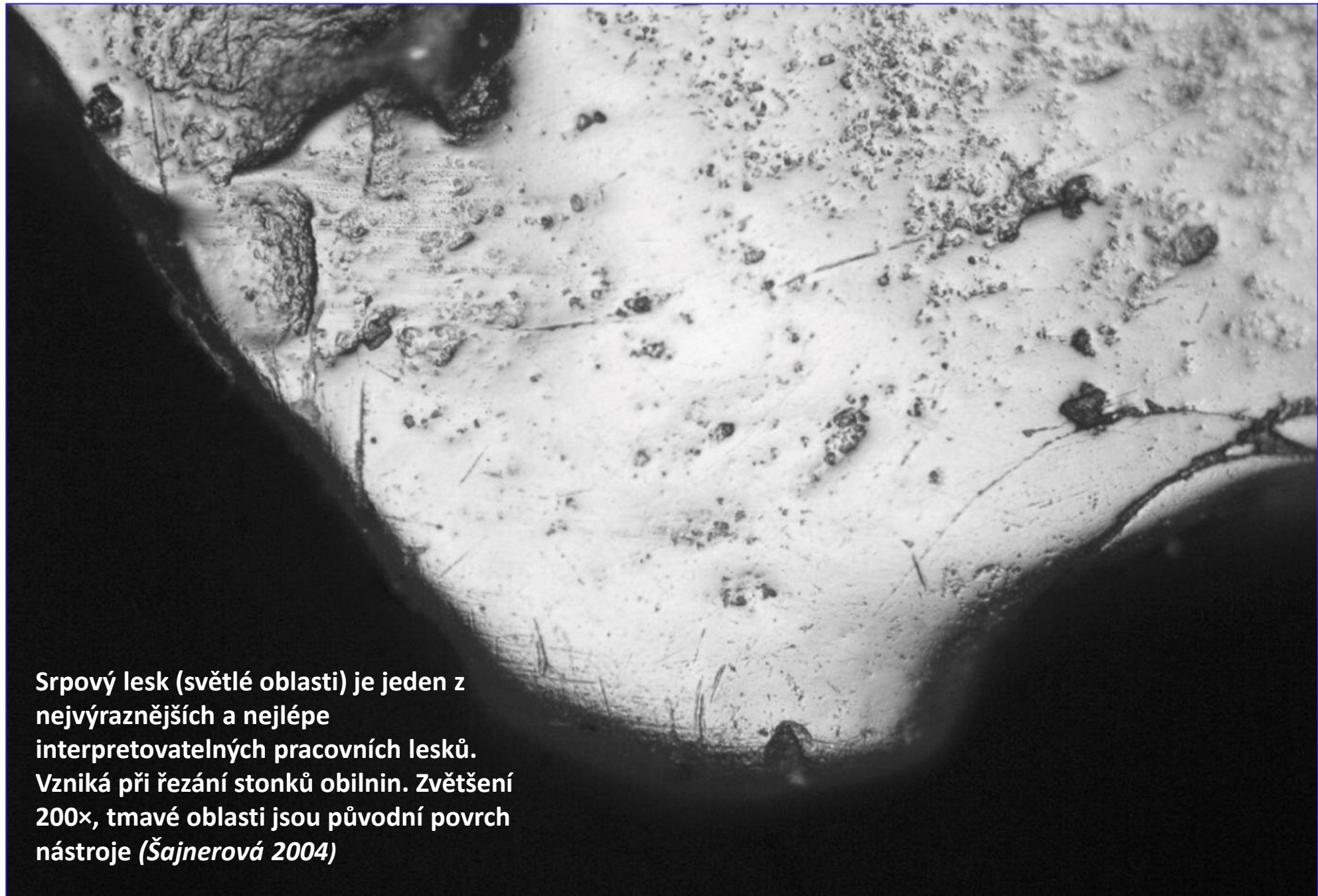
TRASEOLOGIE KAMENNÉ INDUSTRIE

Lesk se zřetelným paralelním průběhem podél hrany, interpretován jako řezání tvrdého materiálu, parohu nebo tvrdého dřeva, zvětšení 100x (*Šajnerová 2001*)

Užitková retuš - šupinové úšťepy u hrany, zvětšení 100x (*Šajnerová 2004*)

Srpový lesk (světlé oblasti) je jeden z nejvýraznějších a nejlépe interpretovatelných pracovních lesků. Vzniká při řezání stonků obilnin. Zvětšení 200×, tmavé oblasti jsou původní povrch nástroje (Šajnerová 2004)

Co je

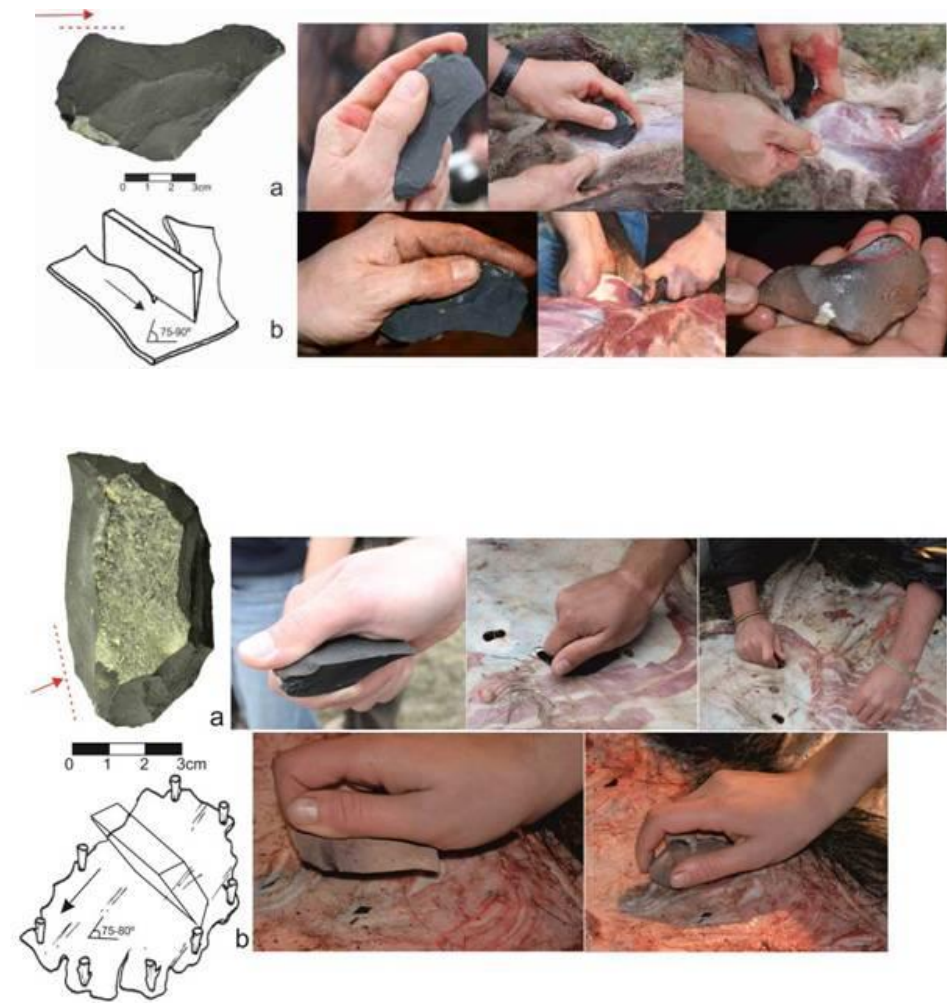
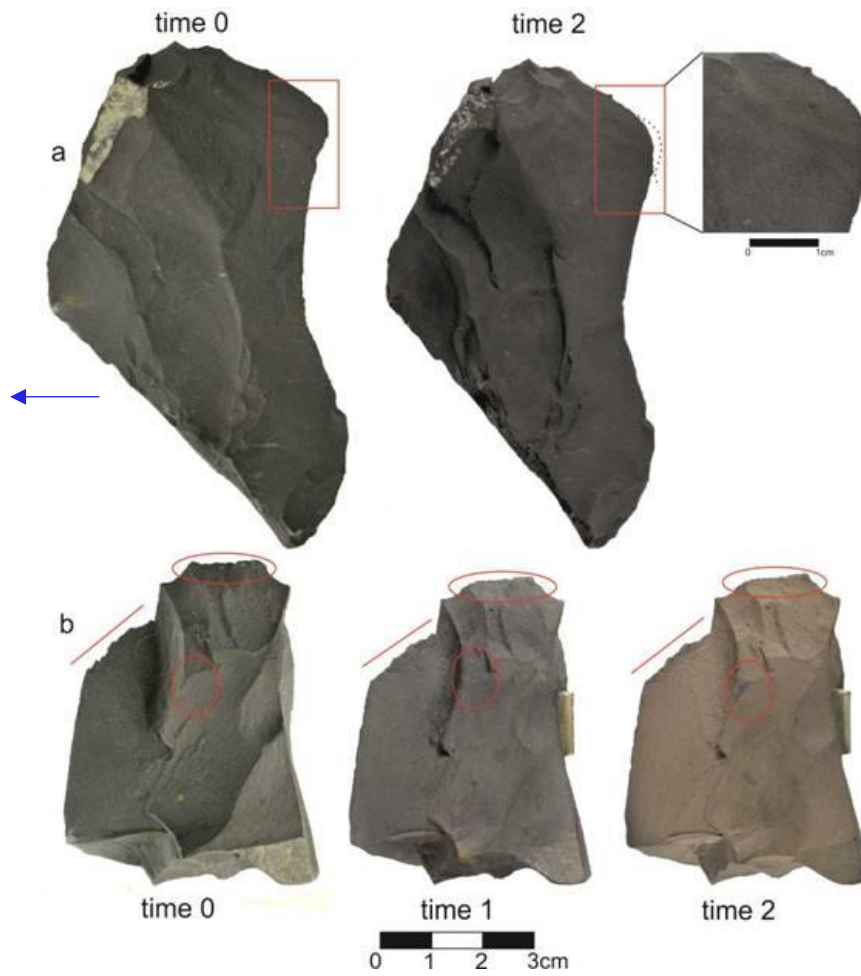
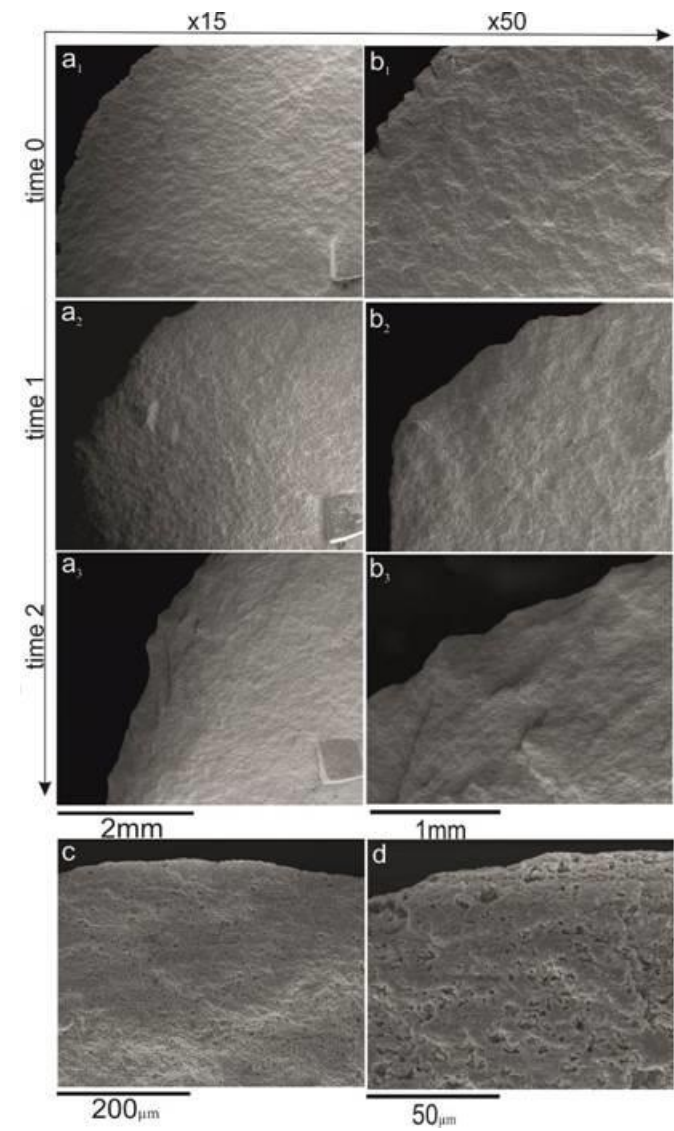
EXPERIMENTÁLNÍ ARCHEOLOGIE

?

Zítka, A. – Tlustá, J. 2020: Pod pokličkou archeologie (8): Štípaná industrie (neboli pazourky)
<https://www.cestyarcheologie.cz/single-post/pod-poklickou-stipana-industrie>

SHRNUTÍ

- Povrchové sběry – odhalení nových lokalit
- Exkavace – 50x50 cm
- Využití GPS, totální stanice
- Využití přidružených metod – geologie, archeobotanika, archeozoologie, antropologie ...
- Zpracování nálezů – dokumentace, traseologická analýza s experimentální archeologií ...
- Skalní rytiny/umění – dokumentace kresebná, fotografická, 3D ...

Pohled na exkavaci z hloubi paleolitické jeskyně směrem ke vchodu. foto: Jonathan Haws